การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

Factor Analysis of Teacher Leadership in Schools under the Samutprakan Primary Educational Service Area Office

Received: 14 มี.ค. 2567
Revised: 30 พ.ค. 2567
Accepted: 4 มิ.ย. 2567

ปทุมพร สันหนัง[1], บุญจันทร์ สีสันต์[2], ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ [3]และ ขวัญธิศศรา อภิสุขสกุล[4]

Pathumporn Sannang[1], Boonchan Sisan[2], Pariyaporn Tangkunanan[3] and Kwantitsara Apissukul[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 573 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่าวัดระดับความสอดคล้อง คือ X^2 = 82.25, df = 84, p-value = 0.53, GFI = 0.98, AGFI = 0.97, CFI = 1.00, SRMR = 0.02, RMSEA = 0.00; RMR = 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำครู, องค์ประกอบภาวะผู้นำครู, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

---

[1] *นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อีเมล: 63603051@kmitl.ac.th*

[2] *รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อีเมล: boonchan.si@kmitl.ac.th*

[3] *ศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อีเมล: Pariyaporn.tu@kmitl.ac.th*

[4] *อาจารย์ ดร. ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อีเมล: kwantitsara.ap@kmitl.ac.th*

[1] *Master of Education Program in Education Administration King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Email: 63603051@kmitl.ac.th*

[2] *Associate Professor, Ph.D., Department of Industrial Education, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Email: boonchan.si@kmitl.ac.th*

[3] *Professor, Ph.D., Department of Industrial Education, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Email: Pariyaporn.tu@kmitl.ac.th*

[4] *Lecturer, Ph.D., Department of Industrial Education, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Email: kwantitsara.ap@kmitl.ac.th*

Abstract

The objective of this research was to analyze the confirmatory factors of teacher leadership in schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office. The samples were 573 teachers in schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office in academic year of 2023. The sample size was determined by applying the G* Power3 program. The research instrument was a 5 rating scales questionnaire. The content validity was between 0.60 - 1.00 and the reliability was 0.94. Data were analyzed by using second-order confirmatory factor analysis. The research results showed that teacher leadership in schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office consist of 4 components: 1) student-centered learning management; 2) transformational leadership; 3) development participation; and 4) development of oneself and fellow professionals was accordance to the empirical data with X^2 = 82.25, df = 84, p-value = 0.53, GFI = 0.98, AGFI = 0.97, CFI = 1.00, SRMR = 0.02, RMSEA = 0.00, RMR = 0.01

Keywords: Teacher leadership, Components of teacher leadership, Confirmatory factor analysis

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1)

ครูเป็นบุคคลสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ในกระบวนการเรียนการสอนการจัดการศึกษาจะเกิดผลสัมฤทธิ์เพียงใด และผลผลิตของการศึกษาจะมีคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นกับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงกระบวนการพัฒนาครูให้มีคุณภาพต่อไป (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545: 21-22) การพัฒนาครูจะต้องเสริมสร้างให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการสอนและการทำงาน มีเจตคติที่ดีในการทำงานและต่อวิชาชีพครู รวมถึงการมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดี (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550: 30) ผู้ที่เป็นครูนั้นมีความสำคัญมาก เพราะครูเป็นผู้ปลูกฝังความรู้ ความคิดและจิตใจ และพัฒนาเยาวชนให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน ยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความเจริญก้าวหน้ามากเพียงใด ก็ย่อมต้องการครูที่มีความรู้และความสามารถมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เพื่อให้ครูเป็นบุคคลที่รู้เท่าทันคนและเท่าทันโลกด้านต่าง ๆ สามารถนำความรู้ความสามารถในตนมาพัฒนาเยาวชนให้เกิดความเจริญงอกงามเพื่อเป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมืองต่อไป (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550: 53) ดังนั้นครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การศึกษาสามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมได้ก็คือ “คุณภาพครู” ทุกภาคส่วนในสังคมจึงนำคุณภาพครูมาใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพครูจึงเป็นนโยบายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาทุกยุคทุกสมัย เพื่อให้ครูมีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น สิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพครูก็คือ “ภาวะผู้นำของครู” เหตุว่าหากครูมีภาวะผู้นำครูจะสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ บริหารจัดการชั้นเรียน ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหากครูมีภาวะผู้นำครูจะมีคุณภาพและความเป็นมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามลำดับ (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2562: 331)

เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารไหลบ่าข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็วความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลต่อระบบการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการเรียนรู้และวิธีแสวงหาความรู้กำลังปรับเปลี่ยนไปจากระบบการเรียนแบบดั้งเดิม ที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียนเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นักเรียนสามารถแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น ท่ามกลางสภาวะเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่งสำหรับครูในการจัดการองค์ความรู้ให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำครูของ Pellicer and Anderson (1995) Childs-Bowen and Scrivner (2000: 27-34) York-Barr and Duke (2004: 255-316) ทศพร มนตรีวงษ์ และดาวรุวรรณ ถวิลการ (2560: 15) และปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562: 336) สามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการพัฒนาตนเอง และเพื่อนร่วมวิชาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการพัฒนาครู กล่าวคือ ครูต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ , 2562: 32) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาครู และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของจังหวัดสมุทรปราการ จึงได้มีการขยายนโยบายลงสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยสำนักงานเขตพื้นที่ได้มีจุดเน้นในการพัฒนาครู โดยพัฒนาครูให้เป็นครูยุคใหม่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู ครูจะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2565: 30-32) เป็นครูมืออาชีพ มีสมรรถนะ ด้านภาษาและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความเชี่ยวชาญ และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปรากร เขต 2, 2565: 13) ในทางเดียวกันจังหวัดสมุทรปราการได้มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม และสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2562: 10) ครูจึงเป็นความหวังของสังคมในการช่วยพัฒนาเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้ คู่คุณธรรม (สันติ บุญภิรมย์, 2557: 36) ดังนั้นทิศทางที่จะทำให้คุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น การดำเนินงานของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการจึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำและศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครู จะช่วยให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานของครูในสถานศึกษาประสบความสำเร็จและยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครู และเพื่อสร้างโมเดลภาวะผู้นำครูสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำในสถานศึกษาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้ Pellicer and Anderson (1995) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนโดยก่อให้เกิดผลต่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 2) เป็นผู้นำทางการเรียนการสอน โดยเขาแสดงทัศนะว่าความเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอนมิได้ถูกกำหนดจากฝ่ายบริหาร แต่เกิดจากตัวของครูเองภายใต้การสนับสนุนของโรงเรียน Childs-Bowen and Scrivner (2000: 27-34) กล่าวถึงครูที่มีภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 1) มีการพัฒนาตนไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกันของครู 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา York-Barr and Duke (2004: 255-316) ได้สังเคราะห์งานวิจัยของภาวะผู้นำของครู ผลการศึกษาจำแนกลักษณะภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 1) การประสานงานและการจัดการงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ร่วมกันในเขตพื้นที่การศึกษา 2) การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 3) การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน 5) การส่งเสริมวิชาชีพครู 6) การสร้างพันธกิจร่วมกับสถาบันผลิตครู (ทศพร มนตรีวงษ์และดาวรุวรรณ ถวิลการ, 2560: 15) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 2) การพัฒนาตนเอง 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) การพัฒนาเพื่อนร่วมวิชาชีพ 6) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562: 336) ได้สรุปเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูกับการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพประกอบด้วย 1) การพัฒนาเพื่อนร่วมวิชาชีพ 2) การพัฒนาตนเอง 3) การจัดการเรียนรู้โดยมุ่งยกระดับและพัฒนาผู้เรียน 4) การมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาสถานศึกษา 5) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 6) การสนับสนุนและเป็นผู้นำให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง

จากข้อมูลข้างต้นสามารถจัดกลุ่มและสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ทำให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ และได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ ข้าราชการครูที่ทำการสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 143 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 2,647 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูที่ทำการสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 573 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power3 (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2556: 16-19) กำหนดขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.99 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 545 คน เพื่อเป็นการป้องกันการขาดหายของข้อมูลจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างจากที่คำนวณได้ร้อยละ 5 ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 573 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) คือ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ซึ่งแบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็นเขตพื้นที่บริการ และใช้เทคนิคร้อยละ 50 2) วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์จำนวนข้าราชการครู 3) การสุ่มอย่างง่ายเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 573 คน รายละเอียดดัง ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สังกัด	ประชากร (N)		กลุ่มตัวอย่าง (n)	
	สถานศึกษา	ข้าราชการครู	สถานศึกษา	ข้าราชการครู
สพป.สมุทรปราการ เขต 1	72	1,461	36	323
สพป.สมุทรปราการ เขต 2	71	1,132	36	250
รวม	**143**	**2,593**	**72**	**573**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 18 ข้อ นำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruency: IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้กับข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้านโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient: α) ของ Cronbach โดยค่าความเชื่อมั่นที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีค่า 0.80 ขึ้นไป (พรรณี ลีกิจวัฒนะ, 2555: 203-204) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดทำบันทึกขอเสนอให้งานบริหารวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์พร้อมทั้งส่งซองเปล่าติดอากรแสตมป์จ่าหน้าซองถึงตัวเอง เพื่อให้โรงเรียนส่งแบบสอบถามกลับทั้งหมด 72 โรงเรียน จำนวน 573 ฉบับ

3.3 รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด 573 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเครื่องมือ

3.5 นำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยสรุปผลวิจัยดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามี 4 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพจำนวน 6 ตัวบ่งชี้

2. การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง จะต้องมีการตรวจสอบค่าความเหมาะสมของข้อมูล KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์ และค่า Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ดังแสดงใน ตาราง 2

ตาราง 2 ผลการค่าความเหมาะสมของข้อมูล ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และค่า Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.92
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	5445.64
	df	153
	Sig.	0.00

จากตาราง 2 พบว่า ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.92 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ข้อมูลมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และผลการทดสอบค่า Bartlett's Test of Sphericity พบว่าค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) = 5445.64 df = 153 Sig = 0.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์ ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันจึงเหมาะสมที่จะวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.266-0.726 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ครูออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน (y1) และครูออกแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (y2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.726 รองลงมา คือ ครูให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนร่วมวิชาชีพ (y16) และครูแนะนำ และให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (y17) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.660 สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุดคือ สามารถกระตุ้นให้เพื่อนครูเกิดการปรับปรุงการทำงานไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (y5) และครูมีทักษะในการบริหารจัดการงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (y12) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.266 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

ตัวแปร	y1	y2	y3	y4	Y5	Y6	Y7	Y8	Y9	y10	y11	y12	y13	y14	y15	y16	y17	Y18
y1	1																	
y2	.726**	1																
y3	.540**	.532**	1															
y4	.569**	.617**	.653**	1														
Y5	.337**	.425**	.396**	.463**	1													
Y6	.413**	.390**	.327**	.406**	.539**	1												
Y7	.376**	.380**	.336**	.357**	.389**	.460**	1											
Y8	.338**	.390**	.302**	.394**	.350**	.317**	.408**	1										
Y9	.334**	.350**	.386**	.437**	.396**	.390**	.356**	.447**	1									
y10	.390**	.497**	.418**	.535**	.457**	.421**	.392**	.576**	.583**	1								
y11	.378**	.369**	.411**	.377**	.369**	.470**	.386**	.389**	.523**	.542**	1							
y12	.343**	.339**	.392**	.372**	.266**	.327**	.326**	.337**	.438**	.425**	.533**	1						
y13	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	.385**	1					
y14	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	.407**	1				
y15	.365**	.469**	.406**	.439**	.362**	.422**	.519**	.468**	.420**	.569**	.424**	.397**	.535**	.584**	1			
y16	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	.282**	1		
Y17	.279**	.341**	.372**	.439**	.373**	.370**	.277**	.370**	.437**	.488**	.414**	.319**	.462**	.514**	.502**	.660**	1	
Y18	.323**	.325**	.344**	.430**	.401**	.476**	.414**	.405**	.443**	.548**	.414**	.402**	.464**	.526**	.551**	.514**	.623**	1

**p< .01

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกรอบแนวคิดเบื้องต้น องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาได้จากค่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 82.25 ที่ชั้นความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 84 ดังนั้น X^2/ df = 0.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่าน้อยกว่า 2 ความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.53 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่ามากกว่า 0.05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่าเท่ากับ 1 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ 0.02 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 จะเห็นได้ว่า ค่าดัชนีเป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาทุกค่า แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลตามตาราง 4 และภาพประกอบ 2 พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวก โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 รองลงมา คือ องค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93 องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.82

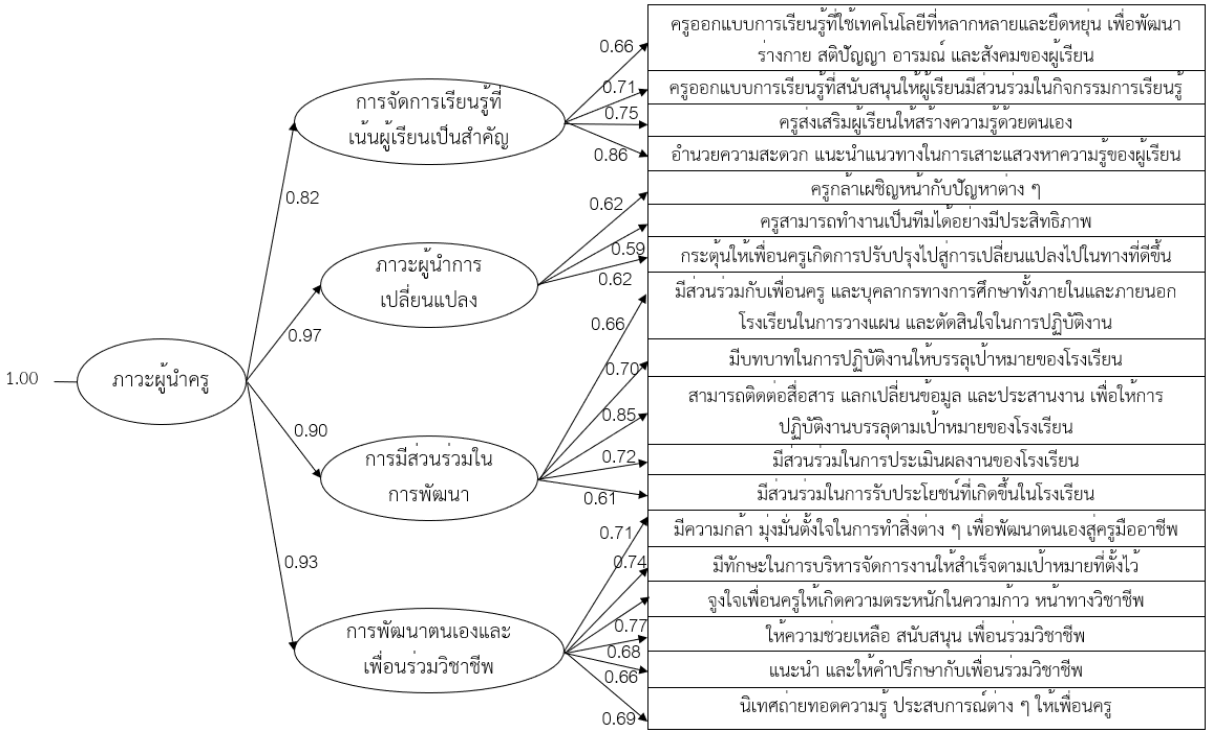
สรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เกิดจากองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังแสดงในตาราง 4 และภาพประกอบ 2

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (a)	
1.1 ครูออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน (y_1)	0.66
1.2 ครูออกแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (y_2)	0.71
1.3 ครูส่งเสริมผู้เรียนให้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (y_3)	0.75
1.4 ครูอำนวยความสะดวกและคอยแนะนำแนวทางในการเสาะแสวงหาความรู้ของผู้เรียนและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ (y_4)	0.86
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (b)	
2.1 ครูกล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ (y_5)	0.62
2.2 ครูสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (y_6)	0.59
2.3 สามารถกระตุ้นให้เพื่อนครูเกิดการปรับปรุงการทำงานไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (y_7)	0.62
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (c)	
3.1 ครูมีส่วนร่วมกับเพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการวางแผน และตัดสินใจในการปฏิบัติงาน (y_8)	0.66
3.2 ครูมีบทบาทในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน (y_9)	0.70
3.3 ครูสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และประสานงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน (y_{10})	0.85
3.4 ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของโรงเรียน (y_{11})	0.72
3.5 ครูมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน (y_{12})	0.61
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ (d)	
4.1 ครูมีความกล้า ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ (y_{13})	0.71
4.2 ครูมีทักษะในการบริหารจัดการงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (y_{14})	0.74
4.3 ครูจูงใจเพื่อนครูให้เกิดความตระหนักในความก้าว หน้าทางวิชาชีพ (y_{15})	0.77
4.4 ครูให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนร่วมวิชาชีพ (y_{16})	0.68
4.5 ครูแนะนำ และให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (y_{17})	0.66
4.6 ครูสามารถนิเทศถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เพื่อนครูเพื่อให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (y_{18})	0.69
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ (Y)	
1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (a)	0.82
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (b)	0.97

ตาราง 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (*c*)	0.90
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ (*d*)	0.93

ภาพประกอบ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

เกณฑ์การพิจารณา

X^2 /df < 2, p-value > 0.05, GFI > 0.90, AGFI > 0.90, CFI = 1, SRMR ≤ 0.05, RMSEA ≤ 0.05, RMR ≤ 0.05

หลังปรับโมเดล

X^2 /df X^2/df= 0.98, p-value = 0.53, GFI = 0.98, AGFI = 0.97, CFI = 1.00, SRMR = 0.02, RMSEA = 0.00, RMR = 0.01

4. การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite reliability, CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average variance extracted, AVE) นอกจากการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินโมเดลการวัดเพื่อวัดความน่าเชื่อถือของโมเดล รายละเอียดดังแสดงใน ตาราง 5

ตาราง 5 แสดงค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite reliability, CR) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average variance extracted, AVE)

ตัวแปรแฝง	CR	AVE
ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.835	0.560
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	0.640	0.372
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	0.836	0.508
ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ	0.858	0.503

จากตาราง 5 เมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (CR) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.835, 0.640, 0.836 และ 0.858 ตามลำดับ และทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.60 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.560, 0.508 และ 0.503 ตามลำดับ และมีค่ามากกว่า 0.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีค่าค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (AVE) ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (0.372) ดังนั้น

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีค่าความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และ 4) องค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เป็นแนวคิดที่ได้มาจากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำครูของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ พบว่ามีการแบ่งองค์ประกอบภาวะผู้นำครูไว้อย่างหลากหลาย โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดและงานวิจัยของ Pellicer and Anderson (1995) Childs-Bowen and Scrivner (2000: 27-34) York-Barr and Duke (2004: 255-316) ทศพร มนตรีวงษ์ และดาวรุวรรณ ถวิลการ (2560: 15) และปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562: 336) มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ได้ทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ จากผลการวิจัย พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำครูจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยจะอภิปรายตามลำดับความสำคัญขององค์ประกอบได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่าเป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุด ซึ่งครูมีความมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นที่ยอมรับนับถือ กล้าเผชิญหน้ากับปัญหา มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และสามารถ

กระตุ้นให้เพื่อนครูเกิดการปรับปรุงการทำงานไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประชา โสภัณนา (2563: 7) กล่าวว่า ผู้นำที่แสดงออกมาให้เห็นในการบริหารจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ในเชิงบวก ซึ่งให้ความสำคัญของผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม โดยมีการสร้างแรงบันดาลใจหรือกระตุ้น เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้มีศักยภาพมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงและยอมรับ นำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยพร สำราญสุข และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2566: 25) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามในการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือและการที่ผู้ตามทำงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่กลุ่มหรือองค์กรจะได้รับ และมองข้ามผลประโยชน์ส่วนตน สร้างแรงจูงใจและการคาดหวังที่สูงเพิ่มขึ้นให้กับผู้ตาม และตลอดจนการที่ผู้นำพยายามกระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มหรือในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของสุเทพ พงษ์ศรีรัตน์ (2548: 10-12) ที่กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่ใช้การจูงใจให้ผู้ตามมีความพยายามในการทำงานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ตามมีความมั่นใจ กับผลงานที่ได้รับมอบหมาย ความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จค่อนข้างสูง และผลที่ได้จากการทำงานคือ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (Transformed) ไปในทางที่ดีขึ้น

2. องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ พบว่า เป็นด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานรองลงมา ซึ่งครูจะต้องมีความกล้า ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ เป็นที่ยอมรับนับถือจากเพื่อนครู มีทักษะการบริหารจัดการงานต่าง ๆ และกระตุ้น จูงใจ ปรับเปลี่ยนความคิดให้เพื่อนครูให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งให้การช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำ ให้คำปรึกษา นิเทศ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เพื่อนครู เพื่อให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา จันทวงศ์ และอำนาจ ชนะวงศ์ (2561: 69) ที่กล่าวว่า ครูต้องมีความกล้าและมีความตั้งใจมั่นในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จไปด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ไปจากเดิม โดยใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย โดยต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน และมุ่งมั่นว่าจะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีความมุ่งมั่นและพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการกระตุ้น จูงใจ และปรับเปลี่ยนความคิดของเพื่อนครูให้มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จ มีการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนครูให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างสม่ำเสมอ มีการสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกิดจากการพิจารณาของเพื่อนครูและมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินประสิทธิภาพของครู แนะนำให้การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานของเพื่อนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งให้คำปรึกษา นิเทศ แนะนำและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางวิชาชีพแก่เพื่อนครู สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554: 46-57) ที่กล่าวว่า การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ เป็นพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความสนใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนครูให้มีการพัฒนาตนเองด้วย ซึ่งประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ และการเป็นครูผู้นำพัฒนาเพื่อนครู

3. องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา อาจเนื่องมาจากว่าครูต้องมีส่วนร่วมกับเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการวางแผนการตัดสินใจ การมีบทบาทในการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสารการแลกเปลี่ยนข้อมูลประสานงาน การประเมินผลงานและการมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำภา สมันพืช (2561: 19) ที่พบว่าการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการบริหารงาน ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน ทุกฝ่ายร่วมกันตัดสินใจร่วมปฏิบัติการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลงานเพื่อให้การปฏิบัติงานในองค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา จันทวงศ์ และอำนาจ ชนะวงศ์ (2561: 69) ที่กล่าวว่า ครูกับโรงเรียนต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ มีการวางแผนและดำเนินงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ การส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ มีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในองค์กร มีความร่วมมือ

ประสานงานเพื่อความสำเร็จองค์กร ร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจและผลการทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน มีการวางแผนดำเนินงานตอบสนองความต้องการขององค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในองค์กรอย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็นต่าง ๆ กับสมาชิกในองค์กรเพื่อพัฒนา เพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ร่วมรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร พัฒนาและขยายองค์กร เพื่อหาแนวทางดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการใหม่ ๆ

4. องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจจะเกิดขึ้นจากครูต้องมีการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและแนะนำแนวทางในการเสาะแสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่สอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Whisler (1997, อ้างถึงในชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561: 69) ที่ได้เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับผู้เรียนและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ 1) ผู้เรียนมีแนวคิดหลักซึ่งได้รับจากภูมิหลังของตน สภาพแวดล้อม สิ่งสนใจและเป้าหมาย ความเชื่อ วิธีคิด และอื่น ๆ ดังนั้นผู้สอนจะต้องให้ความสนใจและเคารพในสิ่งที่ผู้เรียนเป็น หากจะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านอารมณ์ สภาพจิตใจ อัตราการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้พัฒนาการ ความสามารถพรสวรรค์ และความต้องการอื่น ๆ ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ เพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาตนเอง 3) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ ซึ่งเกิดได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งที่เรียนรู้นั้นมีความหมายต่อ ตัวผู้เรียนเอง โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ของตนเองจากสิ่งที่กำลังเรียนอยู่กับประสบการณ์ความรู้เดิม 4) การเรียนรู้เกิดได้ดีที่สุดในสภาพแวดล้อมที่บุคคลต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ อันดีต่อกันมีความสบายและเป็นระเบียบ ซึ่งผู้เรียนต้องได้รับการชื่นชม และยอมรับนับถือ 5) การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางธรรมชาติซึ่งผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเห็นโดยธรรมชาติและสนใจที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการของกระทรวงศึกษาธิการ (2540: 20) ที่ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 5 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งผู้เรียนจึงควรจะมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และแตกต่างกัน ประสบการณ์ความรู้สึกของบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี 4) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเกิดความเข้าใจและมีทักษะแล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในครั้งต่อไปได้ 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561: 71) ที่กล่าวถึง หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ครูควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ครูช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งที่เรียนรู้ต้องมีความหมายกับผู้เรียนและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำของครู พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แล้วทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่ชัดเจนและเหมาะสม จึงทำให้องค์ประกอบทุกด้านผ่านกระบวนการทั้งหมดมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ต่อไป และเมื่อเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน สถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาครูภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูเป็นครูมืออาชีพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นสถานศึกษาหรือหน่วยงานด้านการศึกษา สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้านนั้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นควรมีการศึกษากับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตอื่น ๆ เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครู

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์ แอนปริ้นติ้ง.

ไชยพร สำราญสุข และสุรเชต น้อยฤทธิ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 17(3), 23-36.

ทศพร มนตรีวงษ์ และดาวรุวรรณ ถวิลการ. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(2), 10-22.

ประชา โสภัณนา. (2563). *การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). *ความเป็นครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มีนเซอร์วิสซัพพลาย.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.).

พรรณี ลีกิจวัฒนะ. (2555). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.

พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). *โมเดลสมการโครงสร้าง (STRURAL EQUATION MODELING)* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ยุพา จันทวงศ์ และอำนาจ ชนะวงศ์. (2561). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 15(68), 61-70.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สันติ บุญภิรมย์. (2557). *ความเป็นครู* กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. (2565). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สมุทรปราการ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สมุทรปราการ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการวิจัย สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. (2562). *แผนพัฒนาการศึกษา ประจำปี 2562-2565.* สมุทรปราการ: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). *ภาวะผู้นำ: ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์* เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อำภา สมันพืช. (2561). *การมีส่วนร่วมในการบริหารกับความยึดมั่นผูกพันกับองค์การของครูในสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

Childs-Bowen, D., Moller, G. and Scrivner, J. (2000). Principals: Leaders of Leaders. *NASSP Bulletin*, 84(616), 27-34.

Pellicer, L. O. and Anderson, L. W. (1995). *A handbook for teacher leaders*. Thousand Oaks, California: Corwin Press.

York-Barr, J. and Duke, K. (2004). What do we Know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 74(3), 255-316.